

De Watermolen

Protocol	Domein 2 Schoolleiding
3.1	Pest protocol
Verantwoordelijke	Directie-zorg coördinator-team
Evaluatie	.....

Voor u ligt het pestprotocol van obs de Watermolen. In dit protocol kunt u lezen hoe wij als school met pesten omgaan. We gaan in op het begrip pesten (*wat is pesten?*), beschrijven hoe pesten eruit ziet en geven aan welke stappen we nemen als pesten aan de orde is.

Inhoud

1. Pesten	3
1.1 Wat is pesten?	3
1.2 Hoe wordt er gepest?	3
1.3 De gepeste leerling	3
1.4 Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders)	4
1.5 De pester	4
1.6 De meelopers en andere leerlingen	4
1.7 Het aanpakken van pesten	4
2. Het pestprotocol	5
2.1 Uitgangspunten	5
2.2 De vijfsporenaanpak	5
2.3 Preventieve maatregelen	6
3. Het stappenplan na een melding van pesten	7
3.1 De Leerkracht	7
3.2 De zorg coördinator (ZC)	7
3.3 De directie	7
3.4 Het pestproject	8
3.5 Gedragsprotocol	8
Bijlage 1	9
Bijlage 2	11

1. Pesten

1.1 Wat is pesten?

We spreken van pestgedrag als dezelfde leerling regelmatig en systematisch bedreigd en geïntimideerd wordt. Pesten is een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en zeer bedreigend.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. En slachtoffers van pesten worden later zelf soms daders. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen.

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan.

Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor leerkrachten betekent het dat ze groeps gesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

1.2 Hoe wordt er gepest?

Met woorden: vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken
gemene briefjes, mailtjes, sms-jes schrijven

Lichamelijk: trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan.

Achtervolgen: opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen.

Uitsluiting: negeren, uitsluiten van feestjes, bij groepsopdrachten.

Stelen en vernielen: afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen.

Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

1.3 De gepeste leerling

Sommige leerlingen lopen meer kans gepest te worden dan anderen. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn:

- schaamte
- angst dat de ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt
- het probleem lijkt onoplosbaar
- het idee dat het niet mag klikken

1.4 Mogelijke signalen van gepest worden (ook van belang voor ouders)

- Niet meer naar school willen
- Niet meer over school vertellen thuis
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden
- Slechtere resultaten op school dan vroeger
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- De verjaardag niet willen vieren
- Niet buiten willen spelen
- Niet alleen een boodschap durven doen
- Negatief zelfbeeld
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven

1.5 De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

1. Een problematische thuissituatie
2. Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
3. Het moeten spelen van een niet-passende rol.
4. Missen van (voldoende) empathisch vermogen
5. Een voortdurende strijd om de macht in de klas
6. Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
7. Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

1.6 De meelopers en andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester.

Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. De rollen in een peestsituatie worden in de groep besproken, zodat duidelijk wordt dat ieder zijn aandeel heeft.

1.7 Het aanpakken van pesten

Pesten is onacceptabel en vraagt om een duidelijke en krachtige reactie vanuit de school. De grote vraag is hoe dat het beste kan en vooral ook hoe we dat als team het beste kunnen aanpakken.

Pestprotocol obs de Watermolen

2. Het pestprotocol

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

2.1 Uitgangspunten

Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten (PBS)

2.2 De vijfsporenaanpak

Dit houdt in:

1. De algemene verantwoordelijkheid van de school:
  - De school zorgt dat de directie, de leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten.
  - De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is
2. Het bieden van steun aan de leerling die gepest wordt:
  - Het probleem wordt serieus genomen
  - Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt
  - Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen
  - Het aanbieden van hulp door leerkracht/lb-er
  - Ouders van de gepeste worden betrokken in een vroeg stadium om meer pestgedrag te voorkomen en afspraken te maken.
3. Het bieden van steun aan de pester:
  - Het confronteren van de leerling met zijn gedrag en de gevolgen hiervan
  - De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
  - Het aanbieden van hulp door de lb-er
  - Ouders van de pester worden betrokken in een vroeg stadium om meer pestgedrag te voorkomen en afspraken te maken.
4. Het betrekken van de middengroep bij het probleem
Pestprotocol obs de Watermolen

De leerkracht bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Dat kan door:

- het onderwerp regelmatig te bespreken in de klas. Het moet beleidsmatig aan de orde komen en niet alleen als er sprake is van pesten.
- in een klassengesprek niet een concrete pestsituatie in de klas als uitgangspunt te nemen, maar het daar bovenuit te tillen.
- door gebruik te maken van een krantenbericht, een lesbrief, een voorleesboek en dergelijke.
- als leerkracht zelf voorbeeldgedrag te vertonen. Dat betekent
  - duidelijke regels stellen, verschillen accepteren, ruzies uitspreken, leerlingen in hun eigenheid respecteren en duidelijk stelling nemen tegen pesten.
  - met leerlingen regels voor in de klas af te spreken.
  - duidelijk te maken dat je door te zwijgen meewerkt aan het pesten.

Het moet duidelijk zijn dat pesten gemeld kan worden bij de (groeps)leerkracht, andere leerkrachten of de pleinwacht.

Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie.

- Ouders van de (midden)groep worden geïnformeerd over een pest- situatie in de klas. Zij worden op de hoogte gesteld van hetgeen er speelt in de groep.

5. Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

2.3 Preventieve maatregelen

Elke leerkracht bespreekt in de eerste twee weken van het nieuwe schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de leerkracht in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd. We gebruiken hiervoor de Powerpoint 'Pestprotocol obs de watermolen powerpoint leerlingen'. Te vinden op sharepoint > kwaliteitskaarten > 3 domein

schoolleiding

Indien de Leerkracht daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.

Van de gesprekken rond pesten worden aantekeningen gemaakt in ESIS (het leerlingvolgsysteem) van zowel de pester als het slachtoffer.

Pestprotocol obs de Watermolen

3. Het stappenplan na een melding van pesten

1. De Leerkracht
2. De ouders
3. De lb-er
4. De directie
5. Het pestproject
6. Schorsing
7. Schoolverwijdering

3.1 De Leerkracht

- Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de leerkracht eerst met de gepeste en later met de pester apart. Het te gebruiken leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage II en III.
- Vervolgens organiseert de leerkracht een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
- De leerkracht bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
- De leerkracht praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
- De leerkracht stelt de ouders van pester en gepeste van de situatie op de hoogte.

3.2 De ouders

- De ouders van de gepeste en de pestende leerling worden op de hoogte gesteld.
- Zij worden uitgenodigd op school om in gesprek te gaan over de situatie.
- Ouders worden betrokken bij het plan van aanpak.
- Ouders van de groep worden geïnformeerd.

3.3 De zorg coördinator (ZC)

- Wanneer het pesten hardnekkig is geeft de leerkracht het probleem aan bij de ZC.
- Vervolgens praat de ZC eerst met de gepeste en later met de pester apart en organiseert de ZC een gesprek tussen beide leerlingen om tot goede afspraken te komen.
- In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij sociaal gedrag vertoont, waardoor hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
- In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
  1. confronteren (zie bijlage III)
  2. mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
  3. helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten
- Hij/zij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp.
- Indien het probleem zich herhaalt, meldt de ZC het gedrag aan de directie. Hij/zij overhandigt de directie het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.
- De ZC stelt de ouders van pester en gepeste van de situatie op de hoogte.

3.3 De directie

- De directie neemt de rol van de ZC over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten, het klassenverband overstijgt.
- Hij/zij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.

- Hij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
- Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
- Hij koppelt alle informatie weer terug naar de Leerkracht en de ZC.

3.4 Het pestproject

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, kan hij ertoe worden verplicht om individueel een programma te volgen. Dit vindt plaats in de eigen tijd en dus niet tijdens schooltijd. Het doel van dit programma is reflectie en het gevoelig maken van de pester voor wat hij aanricht bij de gepeste leerling. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een programma sociale vaardigheden. De ouders worden van dit project op de hoogte gesteld.

3.5 Gedragsprotocol

Wanneer de vorige stappen geen blijvende vruchten afwerpen volgt, treedt het protocol schorsen en verwijderen in werking. Zie het protocol schorsen en verwijderen van Zaan Primair.

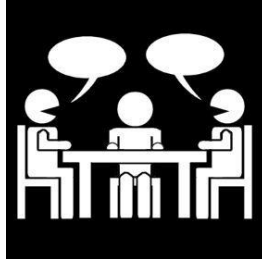

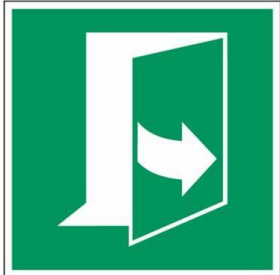
Bijlage 1

Stappenplan protocol pesten

De Watermolen

Stappen protocol pesten

	Stappen:	
1	Het gepeste kind probeert het zelf op te lossen <ul style="list-style-type: none"> • Zeg :“Ik wil dat je stopt met...” • Zeg; “Hou op met .....” • Zeg ; “Wanneer je niet ophoud, ga ik naar de juf/meester (of vader/moeder)” <p>Als dit niet helpt, meldt de leerling bij de groepsleerkracht.</p>	
2	Pestmelding -> <ul style="list-style-type: none"> • Leerkracht voert gesprek met pester en gepeste, apart en samen. • Pester krijgt als waarschuwing te horen dat bij herhaling van schelden/schoppen/slaan (ook tijdens buitenspelen) een time-out van uur in een andere klas volgt. • In het geval dat de veiligheid van de klas of de gepeste ernstig wordt bedreigd, wordt de pester zonder waarschuwing tijdelijk apart gezet. • Ouders worden op de hoogte gesteld (pester/gepeste/groep) • Leerkracht bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt. • Leerkracht praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.	
3	Heeft niet voldoende geholpen -> <ul style="list-style-type: none"> • Leerkracht geeft het probleem aan bij de ZC • ZC praat eerst met de gepeste en later met de pester apart en organiseert een gesprek tussen beide leerlingen om tot goede afspraken te komen. • ZC stelt ouders van pester en gepeste op de hoogte.	
	Indien het probleem zich herhaalt -> <ul style="list-style-type: none"> • ZC meldt het gedrag aan de directie.	

	<ul style="list-style-type: none"> Hij/zij overhandigt de directie het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt. 	
	<p>Het probleem blijkt hardnekkig -></p> <ul style="list-style-type: none"> De directie neemt de rol van de ZC over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt. Hij/zij heeft een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden. Ouders worden geïnformeerd en betrokken. De directie overlegt met beide partijen en zoekt naar een oplossing. Samen met de ouders stellen we een plan van aanpak op. De ouders leveren een actieve bijdrage. Na het opstellen van een PvA wordt een vervolgspraak gemaakt zodat met regelmaat wordt geëvalueerd. De insteek is om samen met de ouders van de pester en gepeste kind naar een oplossing te zoeken. Hij/zij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject. Hij/zij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders, zoals het volgen van een training buiten schooltijd. Hij/zij koppelt alle informatie weer terug naar de Leerkracht en de ZC. 	
	<p>Wanneer de vorige stappen geen blijvende vruchten afwerpen -></p> <ul style="list-style-type: none"> Het protocol 'schorsen en verwijderen' treedt in werking. 	
	<p>Wanneer de pester ondanks alle inspanningen koppig blijft volharden -></p> <ul style="list-style-type: none"> Er zijn geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan schoolverwijdering. 	

Bijlage 2

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

Feiten

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie wordt je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Hoe wordt je gepest? (hoe ziet dit eruit?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak wordt je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er jongeren die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren.

Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Ergens is er iets in zichzelf dat de pester gelijk geeft. Besteed hier aandacht aan, want niemand kan een ander klein maken zonder diens toestemming. Geef aan dat de leerling zich niet hoeft te schamen.

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is driedelig:

1. De leerling confronteren met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan.
2. Achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen.
3. Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

Probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Je benoemt het gedrag wat je ziet. Je gebruikt daarbij geen oordeel.

Relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld. Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee

Pestprotocol obs de Watermolen

ophoudt. Zeg nooit: Je bent heel gemeen. Je wilt duidelijk verder met de jongere. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing.

Veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat ga je daaraan doen?

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen pesten).